

Obsah

I. Systémy rentgenové výpočetní tomografie – CT RTG ZS	9
1 Úvod	9
2 Základní princip sběru obrazových dat CT RTG ZS	10
2.1 Tomografická akvizice a souřadná soustava	12
2.2 Akviziční kontrast	12
2.3 RTG výpočetní tomografie – vymezení základních pojmů	13
3 Signálový radiační tok CT RTG zobrazení	14
4 Primární parametrické pole CT RTG ZS	14
5 Modulace signálového radiačního toku CT RTG ZS	15
5.1 Jev utvrzování svazku rtg záření a rekonstrukční zobrazení	16
5.2 CT číslo – Hounsfieldova jednotka	17
6 Základní skenovací módy a skenovací parametry CT RTG ZS	18
7 Základní principy konstrukce CT RTG ZS	20
7.1 Konvenční/standarní/sekvenční CT RTG ZS	21
7.2 Helikální/spirální CT RTG ZS	24
7.3 Subsekundové CT RTG ZS	25
7.4 „Real-time“ CT RTG	26
7.5 Vícevrstvé – „multi-slice“ CT RTG ZS	27
7.6 Rychlé 3D CT RTG ZS (4D CT RTG ZS)	29
7.7 Zpracování a detekce radiačního signálu CT RTG ZS 3. generace	29
7.7.1 Akviziční geometrie	29
7.7.2 Detekční geometrie	32
7.7.3 Metody zvyšování vzorkovací frekvence snímané scény	34
7.7.4 Komponenty detekční soustavy	35
7.8 Datově-akviziční systém u CT RTG ZS 3. generace	44
7.8.1 Komponenty datově-akviziční jednotky	44
7.9 Rekonstrukce obrazu z projekcí – konvenční CT RTG ZS 3. generace	45
7.9.1 Rekonstrukce obrazu z projekcí	46
7.9.2 Kalibrace měřených obrazových dat	53
7.10 Rekonstrukce obrazu „real-time“ CT RTG ZS	54
7.11 Rekonstrukce obrazu při jednovrstvé helikální akvizici	55
7.11.1 360° lineární interlace (360LI)	56
7.11.2 180° lineární interpolace (180LI)	58
7.11.3 Filtrovaná z-interpolace	59
7.11.4 Fyzikální vlastnosti helikálních interpolačních metod pro jednovrstvou akvizici	59
7.12 Rekonstrukce obrazu při vícevrstvé (multi-slice) helikální akvizici	61
7.12.1 Vícevrstvá z-interpolace 180MLI	61
7.12.2 Filtrovaná vícevrstvá z-interpolace 180MFI	61
7.12.3 MUSCOT multi-slice helikální rekonstrukce	62
7.12.4 Fyzikální vlastnosti MUSCOT interpolační metody pro dvou a čtyřvrstvou akvizici	64
8 Artefakty CT RTG projekčně-rekonstrukčního zobrazení	66
9 Kvantitativní hodnocení kvality CT RTG ZS	72
9.1 Prostorová rozlišovací schopnost	73
9.1.1 Prostorové rozlišení v zobrazované/skenované rovině (x, y)	73
9.1.2 Prostorové rozlišení v ose z	74
9.2 Šum	76
9.2.1 Kvantový šum	76
9.2.2 Elektronický šum	77
9.2.3 Šum při helikální akvizici	77
9.2.4 Homogenita šumu	78
9.3 Energetická (kontrastní) rozlišovací schopnost	79
9.3.1 Nízkokontrastní rozlišení	80
9.3.2 CDC křivka	80
9.4 Časová rozlišovací schopnost	80

9.5	Homogenita obrazu	82
9.6	Linearita přenosu obrazové souřadnice	82
9.7	Linearita přenosu poziční souřadnice	83
9.8	Aplikovaná dávka rtg záření	83
9.8.1	Sekvenční jednovrstvé skenování	83
9.8.2	Objemové jednovrstvé sekvenční a helikální skenování	87
9.8.3	Specifika helikálního skenování	88
9.8.4	Specifika multi-slice helikálního skenování	88
9.8.5	Dávka při CT RTG fluoroskopii	89
9.8.6	Perspektivní přístup k hodnocení efektivní dávky	90
10	Faktory ovlivňující základní parametry CT RTG ZS	90
10.1	Prostorové rozlišení v rovině (x, y)	91
10.1.1	Rekonstrukční obrazová matrice a zorné pole	91
10.2	Prostorové rozlišení v ose z	92
10.2.1	Zobrazení lézí	93
10.2.2	Vliv jmenovité tloušťky vrstvy a rekonstrukčního inkrementu	93
10.2.3	Izotropická akvizice	94
10.3	Šum	95
10.3.1	Akvizice s modulací anodového proudu rentgenky	96
10.4	Energetické (kontrastní) rozlišení	97
11	Zpracování a prezentace obrazů u CT RTG ZS	98
11.1	Základní metody číslicového zpracování a hodnocení obrazu u CT RTG ZS	99
11.2	2D zobrazení	100
11.3	3D zobrazení	100
11.3.1	Projekční zobrazení	100
11.3.2	Zobrazení povrchu – „surface rendering“	101
11.3.3	Zobrazení objemu – „volume rendering“	102
11.3.4	Virtuální endoskopie	102
II.	Zobrazovací systémy magnetické rezonance – MR ZS	105
12	Úvod	105
12.1	Základní specifika CT RTG a MR zobrazení	105
13	Základní princip sběru obrazových dat MR ZS	105
13.1	MR tomografie – vymezení základních pojmů	107
14	Signálový tok MR zobrazení	107
15	Primární parametrické pole MR ZS	107
16	Fyzikální základy jevu magnetické rezonance	108
16.1	Kvantový model – energetická interpretace	108
16.1.1	Osamocený proton bez přítomnosti stacionárního magnetického pole	108
16.1.2	Osamocený proton ve stacionárním magnetickém poli B_0	109
16.1.3	Skupina protonů bez přítomnosti magnetického pole B_0	110
16.1.4	Skupina protonů v magnetickém poli B_0	110
16.2	Makroskopický fyzikální model – Blochova interpretace	112
16.2.1	Osamocený proton v magnetickém poli B_0	112
16.2.2	Skupina protonů v magnetickém poli B_0	112
16.2.3	Vektorová reprezentace RF signálu	113
16.2.4	Přenos energie mezi skupinou jader v poli B_0 a vnějším RF polem B_1	113
16.2.5	Prezentace jevu MR v laboratorní a rotační soustavě	114
16.3	Relaxační mechanismy jevu MR	114
16.3.1	Spin-mřížková interakce	115
16.3.2	Spin-spinová interakce	116
16.3.3	Celková relaxace	117
16.4	Chemický posuv	118
16.5	Volně indukovaný signál FID	119
16.6	Blochova rovnice	121
17	Základní měřicí techniky – pulzní sekvence	121
17.1	SR resp. STE metoda buzení	121
17.2	IR metoda buzení	124

17.3	<i>SE</i> metoda buzení a její modifikace	125
17.3.1	<i>CPMG SE</i> sekvence	126
17.3.2	<i>IR SE</i> sekvence	127
17.3.3	<i>Carr-Purcell</i> ova sekvence	127
17.4	Gradientní metoda buzení <i>GRE</i>	127
17.4.1	Základní rozdíl mezi <i>SE</i> a <i>GRE</i>	130
18	Modulace signálovu MR ZS	130
18.1	Kontrast MR zobrazení	130
18.2	Akviziční kontrast při měření magnetizace	131
18.3	Tkáňový kontrast při měření magnetizace	131
18.3.1	T_1 relaxační parametr	131
18.3.2	T_2 relaxační parametr	132
18.4	Obrazový kontrast při měření magnetizace	133
18.5	Akviziční kontrast při <i>SR</i> metodě měření magnetizace	133
18.6	Akviziční kontrast při <i>IR</i> metodě měření magnetizace	133
18.7	Akviziční kontrast při <i>SE</i> metodě měření magnetizace	134
18.8	Akviziční kontrast při <i>GRE</i> metodě měření magnetizace	134
18.9	Zvýšení akvizičního kontrastu použitím kontrastních látek	135
19	Fyzikální základ MR spektroskopie	136
19.1	Signály MR spektroskopie	136
20	Základní principy prostorového kódování jevu magnetické rezonance	137
20.1	Selekce tomografické roviny	137
20.1.1	Selektivní excitace tomografické roviny	137
20.2	Princip prostorového kódování tomoroviny	139
21	Základní metody sběru obrazových dat a rekonstrukce obrazu	140
21.1	Princip projekčně rekonstrukční metody	140
21.2	Princip <i>2DFT</i> rekonstrukční metody	142
21.3	Fyzikální interpretace <i>2DFT</i> rekonstrukční metody	146
21.3.1	Selektivní excitace tomoroviny	146
21.3.2	Frekvenční kódování	146
21.3.3	Fázové kódování	146
21.3.4	Fázové a frekvenční kódování	146
21.4	2D prostory MR zobrazení	147
21.4.1	2D datový prostor	147
21.4.2	2D obrazový prostor	147
21.4.3	2D datový prostor a aliasing	147
21.4.4	Zorné pole	149
21.4.5	2D k -prostor	150
21.4.6	Vzájemný vztah mezi datovým prostorem, k -prostorem a obrazem	151
21.5	Způsoby detekce MR signálu a formy prezentace MR obrazu	153
21.5.1	Symetrie 2D k -prostoru	154
22	Techniky zkracování akviziční doby u <i>2DFT</i> rekonstrukce	155
22.1	$1/2NEX$	155
22.2	$1/4NEX$	156
22.3	„Fractional echo“	156
22.4	„Fractional RF “	156
22.5	Redukce doby vzorkování	156
23	Vícevrstvé techniky	157
23.1	Akvizice vrstva po vrstvě	157
23.2	<i>3DFT</i> techniky	158
23.2.1	Vzájemný vztah mezi datovým prostorem, k -prostorem a obrazem u <i>3DFT</i>	160
24	Techniky potlačení zobrazení vybraných tkání	160
24.1	Technika <i>IR</i>	160
24.2	Techniky chemické (spektrální) presaturace	161
24.3	Techniky prostorové presaturace	162
25	Rychlé metody MR zobrazení	162
25.1	Standardní rychlé metody MR zobrazení	162
25.1.1	Rychlé spin-echo zobrazení <i>FSE</i>	162

25.1.2	Rychlé gradient-echo zobrazení <i>GRASS/FISP</i>	165
25.2	Ultra-rychlé <i>GRE</i> techniky	167
25.2.1	„Gradient single-shot“ zobrazení	168
25.2.2	„Multiple-shot“ techniky zobrazení	170
26	Fenomén průtoku	171
26.1	Základní typy proudění krve	172
26.2	Základní vlivy proudění krve na MR signál	172
26.2.1	„Time of flight“ jevy (<i>TOF</i>)	173
26.3	MR angiografie <i>MRA</i>	176
27	Artefakty MR zobrazení	176
27.1	Aliasing artefakt	177
27.2	Artefakt vlivem chemického posuvu	177
27.3	Artefakt vlivem Gibbsonova jevu	178
27.4	„Partial volume“ artefakt	178
27.5	Pohybový artefakt	179
27.5.1	Periodický pohyb	179
27.5.2	Náhodný pohyb	179
27.6	Artefakty vlivem <i>RF</i> signálu	179
27.6.1	Přeslechy mezi vrstvami	179
27.6.2	<i>FID</i> /„Zipper“ artefakt	180
27.6.3	Artefakt vlivem šumu <i>RF</i>	180
27.7	Artefakty vlivem externího magnetického pole	180
27.8	Artefakty vlivem susceptibility	180
27.9	Artefakty vlivem průtoku	180
27.10	Artefakty vlivem gradientních polí	183
27.11	Artefakty vlivem chybovosti dat	183
28	Základní principy konstrukce MR ZS	183
28.1	Nejdůležitější komponenty MR ZS	185
28.1.1	Hlavní magnet	185
28.1.2	Gradientní systém	188
28.1.3	Radiofrekvenční systém	190
28.1.4	Radiofrekvenční cívky a rezonátory	192
29	<i>RF</i> stínění	198
30	Kvantitativní hodnocení kvality MR ZS	199
30.1	Poměr SNR	199
30.1.1	Energetická rozlišovací schopnost – poměr kontrastu a šumu <i>CNR</i>	202
30.2	Prostorová rozlišovací schopnost	202
30.2.1	Pokrytí	202
30.3	„Resolving power“	202
30.4	Časová rozlišovací schopnost	203
31	Faktory ovlivňující vlastnosti MR zobrazení	204
32	Požadavky na bezpečnost MRI ZS	204
32.1	Vliv velkých indukcí statického pole	205
32.2	Vliv proměnných magnetických polí	205
32.3	Vliv elektromagnetického pole <i>RF</i> impulzů	205
32.3.1	Specifická míra absorpce <i>SAR</i>	205
32.4	Akustický hluk	206
32.5	Kontraindikace aplikace MR zobrazení	206
32.5.1	Feromagnetické materiály v těle pacienta	206
32.5.2	Elektronická zařízení v těle pacienta	206